

bíráloi erre ismételtén felszólították, hogy elkötelezte magát minden egyes állampolgár szabadságjogainak védelme mellett.

Az antiszemita incidensek közepette csak fölerősödtek a zsidó identitásról folytatott viták, és ezzel feltárult az a meglehetősen széles szakadék, amely a zsidó és nem zsidó magyarok viszonyában még mindig ott tátong. A vita még mindig arról folyik, magyar-e a magyar zsidóság, amelyet a keresztényektől csak vallási hovatartozása választ el, vagy pedig pusztán megtűrt etnikai-nemzeti kisebbség? A vita nem csupán az asszimiláció kudarcára világít rá, hanem arra is, hogy a magyarság is kudarcot vallott a Holocausttal való bátor szembenézés feladatában. E kudarcok nemcsak a helyi és országos lapokban tükröződnek, hanem felelős politikusok és kormánytagok hivatalos állásfoglalásaiban is.

A zsidókérdésről, és különösen a Holocaustról kialakult nézetkülönbségek már csak azért sem kerülhetnek le a napirendről, mert nagyszámú újságcikk – és olvasói reakció – tartja elevenen őket a nagy múltú lapokban⁴² éppúgy, mint a nemrég alapítottakban. Különösen elmérgesedett a szócsata azután, hogy Csoóri Sándor, az ország egyik legünnepeltebb költő-írója, a Magyar Demokrata Fórum egyik alapítója, a Magyarok Világszövetségének elnöke is állást foglalt. Félig-meddig önéletrajzi cikksozotatában a Kossuth-díjas költő ezt írta:

A Tanácsköztársasággal, a Horthy-korszakkal, de különösen a Vészkorszakkal a szellemi-lelki összeforradás lehetősége megszűnt. Természetesen mindig voltak és lesznek is Szerb Antalok, Radnótiak, Sárközi Györgyök, Vas Istvánok, Harag Györgyök, Orbán Ottók, Konrád Györgyök, Faludy Györgyök és Zala Tamások, de ahogy manapság egyre határozottabban érződik, fordított asszimilációs törekvések mutatkoznak az országban: a szabadelvű magyar zsidóság kívánja stílusban és gondolatilag „asszimilálni” a magyarságot. Ehhez olyan parlamenti dobbantást ácsolhatott magának, amelyet még nem ácsolhatott soha.⁴³

Csoóri álláspontja a két háború közti korszak neves történészének, Szeffő Gyulának a fejtegetéseire emlékeztet, amelyekben úgy vonta kérdőre az asszimilációt, hogy felvetette: a magyar zsidók nem váltak magyarokká, inkább ők „zsidósították el” a magyarságot.⁴⁴ Csoóri éppúgy, mint Szeffő, azt sugallta, hogy a magyarságot valami veszély fenyegeti a zsidók részéről. A Holocaust utáni korszak atmoszférájában Csoóri álláspontja azonnali, szokatlanul éles reakciókat váltott ki számos zsidó és nem zsidó író, értelmiségi részéről, és jócskán felbolydította a Magyar Írók Szövetségét.⁴⁵ A vita sokáig viharzott az értelmiségi közeletben⁴⁶, és összefonódott a Holocaustnak mint a magyar–zsidó viszony mögött megbújó legfőbb problémának a tematikájával. Az új szólásszabadságot kihasználva, az antiszemiták olyan nézeteiket is megszéllőztették, amelye-